

andrede, og det samme gælder Klima og den vildtvoksende Vegetation. Efter forrige Krig simplificeredes de indviklede Nationalforhold ved Folkeudvekslinger, og det samme vil muligvis ske i Fremtiden, men i det store og hele vil Befolkningen blive uforandret, og det samme vil gælde Produktionsmulighederne. Trods politiske Forandringer vil en Samling grundige og velskrevne geografiske Monografier som dem, der indeholdes i denne Bog, stadig beholde deres store Værdi og stadig vedblive at være en udmærket Kilde til Viden om disse Lande. Efter hvert Land følger desuden en righoldig Liste over den tidligere Litteratur. Det betydelige Billedstof er velvalgt og mangesidigt. Billederne er godt reproducerede. Dette gælder ogsaa Flertallet af de farvetrykte Tavler, som ellers ofte frembyder de største Vanskeligheder for Reproduktionen.

M. Vahl.

København 1840—1940. Det københavnske Bysamfund og Kommunens Økonomi ved Axel Holm og Kjeld Johansen. Udgivet af Københavns Borgerrepræsentation. 488 S., 28 × 21 cm, Illustrationer, Tabeller og Kort. Kommission: Arnold Busck. København 1941. Pris: 25,00 Kr.

I Anledning af Københavns Borgerrepræsentations 100 Aars Jubilæum har man som en Redegørelse for det københavnske Bysamfunds Udvikling gennem det sidste Aarhundrede udsendt ovennævnte store og smukke Værk, som i mange Henseender udfylder et Savn, og som utvivlsomt vil finde stor Anvendelse som Haandbog i en Mængde Forhold vedrørende Københavns nyere Udvikling. Redaktionen er foretaget af to af Kommunens Embedsmænd, Kontorchef, cand. polit. Kjeld Johansen og Kontorchef, cand. polit. Axel Holm, som tillige har skrevet den væsentlige Del af Værket. Kun for enkelte Afsnit er nævnt andre Forfattere, nemlig Steen Eiler Rasmussen, Peter Bredsdorff, B. Bech, H. C. Jørgensen og Rud. Conrad.

Værkets to Hovedafsnit: Det københavnske Bysamfund og Københavns Kommunes Økonomi, er i Følge Sagens Natur ret forskellige i Anlæg og Udførelse, men begge Afdelinger er yderst velskrevne, og trods en uhyre Detailrigdom, navnlig i sidste Afsnit, er denne store Bog virkelig læselig.

Første Hovedafsnit behandler Bebyggelse og Bebyggelsesplanen, Befolkningsforhold, Bolig- og Byggeforskeligheder, Hygiejniske Forhold, Arbejds løn, Priser og Forbrug, Erhvervs- og Trafikforhold, den offentlige Forsorg, den københavnske Skole og Forholdet mellem København og det øvrige Hovedstadssamfund, medens andet Ho-

vedafsnit omhandler Københavns samlede Udgifter og Indtægter, de kommunale Skatter og Afgifter, de kommunale Virksomheders Indtægter og Udgifter og Kommunens Status. Dertil kommer saa et stort Tabelmateriale og et Sagregister.

Det ret store Illustrationsmateriale omfatter en Del typiske Fotografier, bl. a. af ældre og nyere Bebyggelsestyper, Institutioner, Kvarterbilleder (væsentlig Luftfotografier) samt en Del Kort og Diagrammer. Man savner et Kort over København, og man kunde i det hele taget have udnyttet den kartografiske Fremstilling i noget større Grad. Det kan ikke betvivles, at Bogen derved vilde have vundet en Del, idet en Mængde Udviklingslinjer paa den Maade kunde være fremstillet overskueligt og let tilgængeligt. Ganske vist fordrer en saadan kartografisk Fremstilling et stort og homogent Materiale, men man maa formode, at den Side af Sagen ikke vilde forvolde større Vanskeligheder. Et enkelt Afsnit indeholder en udmærket Serie paa 10 Kort over Bebyggelsens Udbredelse 1840—1940, men de er reproducerede i saa lille en Maalestok, at Anvendelsen bliver lidt vanskelig, og man har ikke forsøgt at anvende tilsvarende Fremstillingsformer i en Række Tilfælde, hvor dette maatte have været muligt. Man kunde paa den Maade have sparet nogen Tekst og derved undgaaet en væsentlig Fordyrelse af selve Fremstillingen, medens Forarbejderne vel nok var blevet noget mere omfattende og kostbare. Men saa havde man til Gengæld ogsaa faaet et ganske enestaaende Værk, som kunde være blevet et Mønster for fremtidige Skrifter af tilsvarende Art rundt om i Verden.

Det maa naturligvis bero paa et Skøn, i hvor høj Grad man vil lægge Vægt paa den overskuelige, billedmæssige Fremstilling, specielt den kartografiske; den stiller uden Tvivl relativt store Krav saavel til Materiale som til Behandlingsmaade, fordi Hullerne ved stigende Anskuelighed bliver mere iøjnefaldende, men den giver ogsaa meget, som vanskeligt kan opnaas paa anden Maade.

I denne Sammenhæng maa det erindres, at Opgaven har været begrænset til at omfatte Københavns kommunale Bysamfund; man har altsaa ikke tilsigtet en Redegørelse for det geografiske Begreb: Stor-København, idet flere væsentlige Elementer, som f. Eks. Frederiksberg, Statens Foretagender i København, Københavns Havn, den københavnske Industri og Storhandel m. m. kun perifert er behandlet eller slet ikke omtalt. Anvendeligheden af de ovenfor omtalte kartografiske Metoder maatte derfor under alle Omstændigheder blive begrænset.

Den skarpt afgrænsede og bundne Opgave, i Ord, Tabeller og et

begrænset Billedstof at give en paa een Gang læselig og haandbogsmæssig Oversigt over det sidste Aarhundredes kommunale Foranstaltninger er imidlertid løst fremragende godt, og der er ikke Tvivl om, at Værket vil blive staaende som et af de virkelig betydningsfulde Kildeskrifter vedrørende København.

Man har al Aarsag til at betegne Fremkomsten af „København 1840—1940“ som en Begivenhed indenfor den topografisk-geografiske Litteratur, og man maa lykønske saavel Københavns Borgerrepræsentation som Værkets Forfattere til Gennemførelsen af det store Arbejde, der bedre end mange Mindesten danner et Monument over den vældige Udvikling og Vækst, som har skabt Storstaden København.

Niels Nielsen.

Poul Niclasen: Færøerne i Tidens Strøm. Med 12 vignetter af Ingolf Jacobsen, 1 kort og 1 fotografi. 128 sider. 15 × 21 cm. Hertz' forlag. København 1940. Pris 3,50.

I en noget tung stil føjer Færøernes landstingsmand Poul Niclasen hermed en iøvrigt tiltalende bog til vor i forvejen ret sparsomme litteratur om vore fjerne taageøer. Sprogets tørre form oplyses dog af lange, meget malende citater, der især i sidste halvdel af bogen jævnlige indflettes i teksten.

Bogen er udgivet i anledning af kongens 70-aars fødselsdag og indledes derfor med en hyldest til kongen (s. 7—10). Som en konsekvens af den øjeblikkelige adskillelse mellem Færøerne og det øvrige Danmark følger dernæst en hilsen til Færøernes lagting, en af de ældste parlamentariske forsamlinger i Europa (s. 11—16). I andre afsnit skildres kongeparrets 4 besøg og kongens fødselsdag paa Færøerne.

Iøvrigt er hovedvægten lagt paa skildringen af erhvervslivet og befolkningens daglige færden. Deri ligner bogen Jørgen-Frantz Jacobsens: *Færøerne, Natur og Folk* (1936), af hvilken den dog overgaas ikke mindst i sproglig og illustrationsmæssig henseende.

En række værdifulde skildringer af livet til søs paa fiskekutter og skonnert eller i aaben baad og fra de farefulde erhverv i fjeldene, i det væsentlige citeret fra trykte og utrykte kilder, kommer næsten paa højde med Jørgen Falk-Rønne: *Færøerne* (1900), og virker vel især stærkt paa den, der personlig kender lidt til øernes og det omgivende havs barske natur. Det gælder saaledes en gripende skildring af en færøsk havfisker fra hans første ungdoms-aar til alderdommens dage, da „han kunde have Lyst til at blive hjemme, men der er flere af hans Paarørende, saaledes de to Døtre, der begge har mistet Mændene paa Havet, der trænger til en